

VOORLICHTINGSBIJEENKOMST

WTP BONUS - STUUR OP KOOPIKRACHT

Culemborg
1 December 2025

Opening

- Welkom, Doelstelling en Agenda
- Marktontwikkelingen, Transitieplanning
- Actuele topics
Koopkracht, Evenwichtigheid,
communicatie, risicopreferentie, prognose,
beleggingen, DNB, AFM

Jos Berkemeijer

Credo

Blijf communiceren

Deelnemers & Gepensioneerden

VO/BO/Kringen

Sociale partners

Bestuur

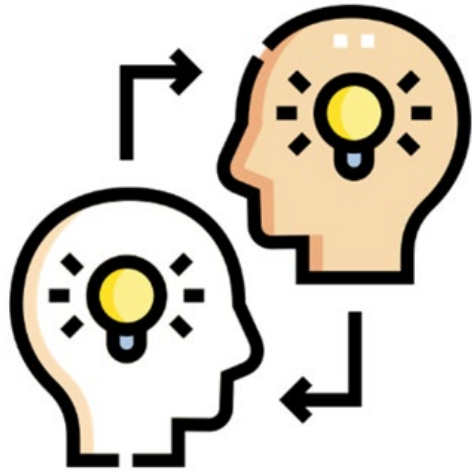
Verenigingen van slapers en gepensioneerden

Adviseurs

RvT

Handreikingen Kennisdeling

- ✓ Afronding hoorrecht
- ✓ Transitie
- ✓ Evenwichtigheid
- ✓ Koopkracht

Praktijk Bespreking

- ✓ bpfBOUW
- ✓ SPH/KPN
- ✓ Forum Bestuursleden.....

Kennis Verdieping

- ✓ Koopkrachtmodellen
- ✓ Communicatie
- ✓ Spreiding
- ✓ Vast/Flexibel
- ✓

10.00 uur	<p><u>Opening</u> <u>Jos Berkemeijer</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Welkom, Doelstelling en Agenda voorlichtingsdag- Marktontwikkelingen, Transitieplanning- Actuele topics (o.a. communicatie, risicopreferentie, prognose, beleggingen, DNB, AFM)
10.45 uur	<p><u>Stand van zaken WTP - Koepel Gepensioneerden</u> <u>John Kerstens</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Stand van zaken lobby (koopkracht/governance)- Rol en (juridische) ondersteuning Koepel Gepensioneerden- Toekomst Governance
11.00 uur	<p><u>De 5 koopkrachtmodellen in het pensioenonderzoek</u> <u>Henk Bets, Directeur Confident B.V.</u></p> <p>Toelichting op 5 extra koopkrachtinstrumenten die in studie zijn met als doelstelling om de pensioenuitkeringen beter te laten meegroeien met inflatie.</p>
12.00 uur	<p><u>Berichten vanuit de praktijk</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Gerard Heeres, lid pensioencommissie, (VOHM, Pfds. Hoogovens)- Anne van t Zelfde, lid pensioencommissie, (GVKPN; pfd. KPN) [onder voorbehoud]
12.30 uur	Lunch

13.30 uur	<p><u>Pensioentema's nader uitgelegd</u> <u>Emiel Stolp</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Vaste of flexibele pensioenuitkering- Ingegane pensioenuitkering: Verzekeraar versus Pensioenfonds- Evenwichtigheid en spreidingstermijn: Case ABN-AMRO pensioenfonds
14.00 uur	<p><u>Interview met Jacco Keizer</u> John Kerstens interviewt Jacco Keizer, bestuurder bpfBOUW, over de ervaringen en do's en don'ts van bpfBouw op weg naar de transitie.</p>
15.00 uur	<p>Koffiebreak</p>
15.30 uur	<p><u>Dialog 'ervaringen uit de zaal'</u> John Kerstens bespreekt in dialoog met de zaal belangrijke actuele thema's (Q&A-vorm)</p>
16.00 uur	<p><u>Paneldiscussie</u> Panel: Henk Bets, Jacco Keizer Gelegenheid tot stellen van (resterende) vragen door deelnemers.</p>
16.30 uur	<p>Sluiting, waarna gelegenheid tot netwerken en een afsluitend drankje</p>

DEELNEMER CENTRAAL?!

Kring PensioenSpecialisten

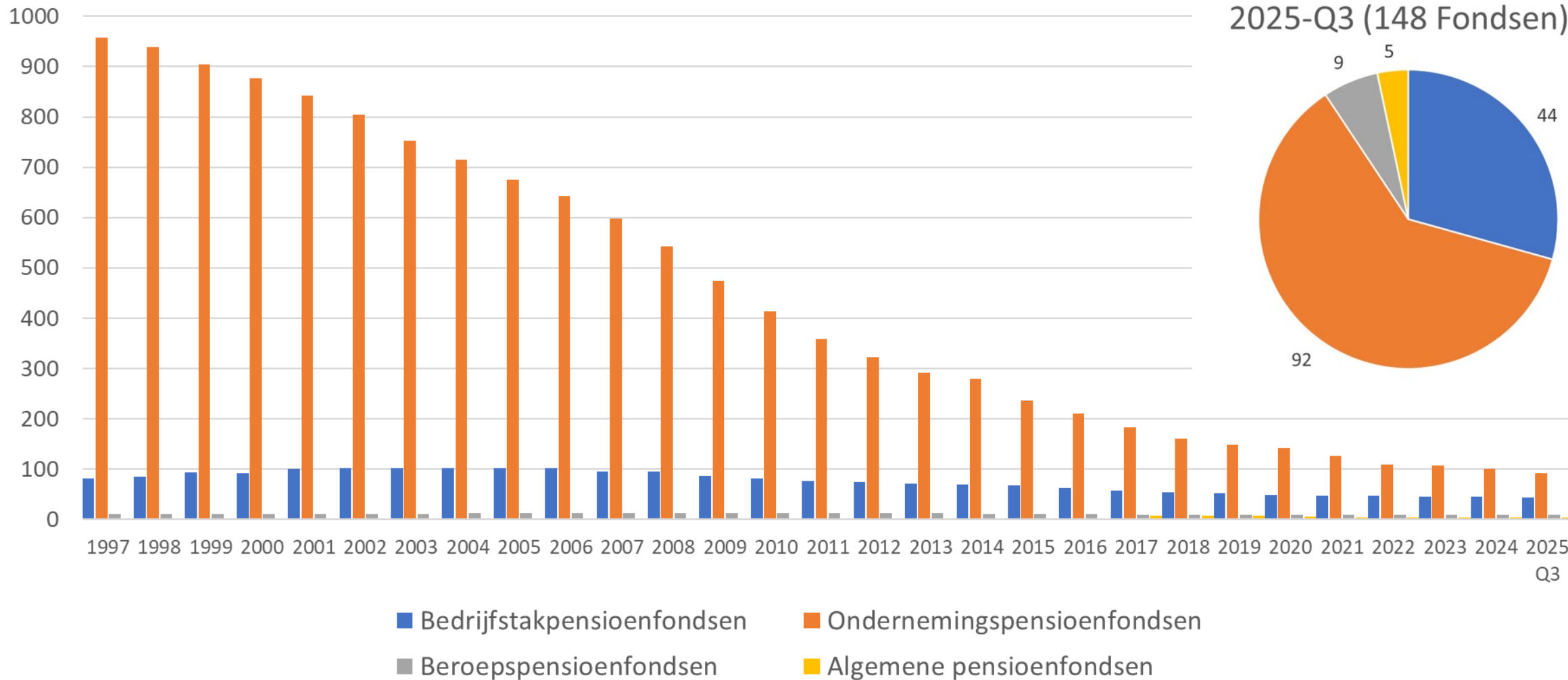
Meten = Weten

Van
Klapkracht
naar
Koopkracht

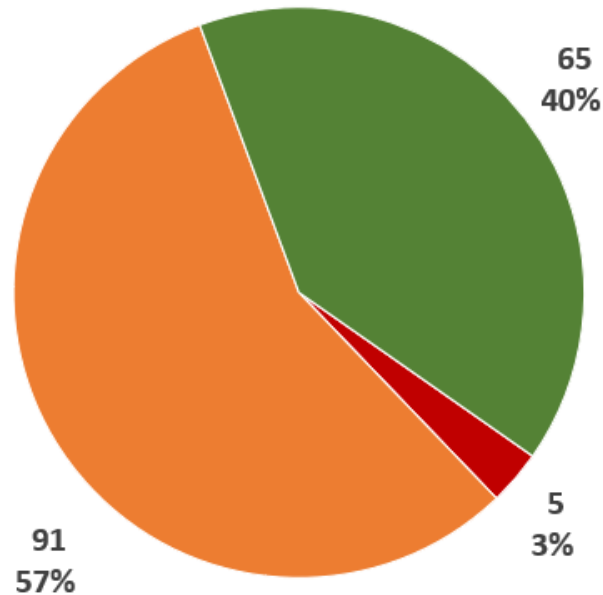

Ontwikkeling aantal pensioenfondsen

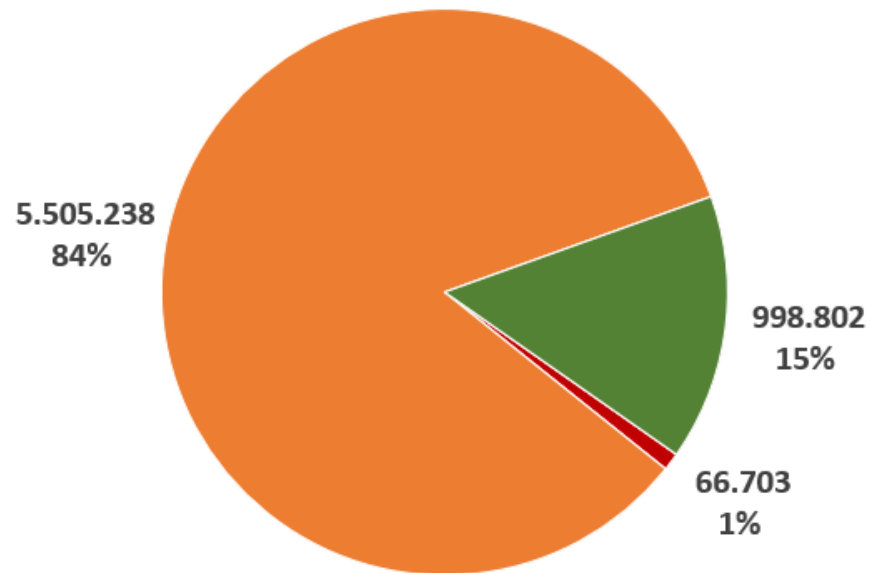

Bron: DNB - Disclaimer

Actuele Dekkingsgraad naar
aantal fondsen oktober 2025

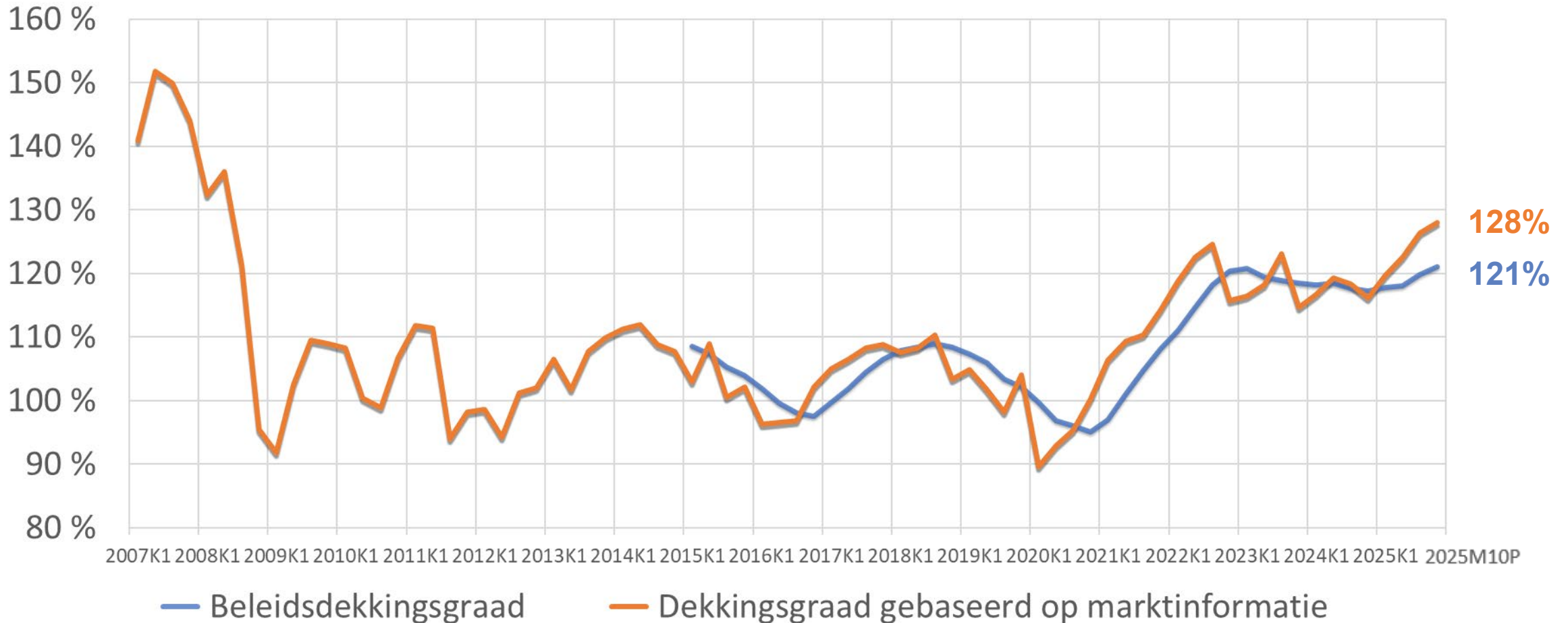
Actuele Dekkingsgraad naar
aantal actieve deelnemers oktober 2025

Belegd
Vermogen
1.650 Mld euro

■ Beleidsdekkingsgraad < 110 % ■ Beleidsdekkingsgraad 110 - 130% ■ Beleidsdekkingsgraad > 130%

Ontwikkeling dekkingsgraad 2007 t/m 2025 (Progn. Okt.)

Marktontwikkelingen: Vergrijzing Pensioenfondsen

Pensioenfonds	Vergrijzing	
	P/(A+G+P)	P/(A+P)
Kring Douwe Egberts (Stap)	51%	99%
ING	40%	98%
Atos Origin	28%	98%
British American Tobacco	59%	98%
Delta Lloyd	38%	97%
Lanschot	23%	96%
Kring RBS (Achmea)	17%	95%
Kring HPE (Achmea)	44%	94%

Philips	51%	80%
Shell	62%	78%
IBM Nederland	44%	78%
TDV	55%	72%
KPN	34%	69%
PDN	47%	69%
Loodsen	64%	65%
Bouwnijverheid	33%	60%
ABN AMRO Bank	33%	60%
Hoogovens	50%	58%
Cosun	47%	58%
Bibliotheken openbare	34%	50%

Pensioenfonds	Vergrijzing	
	P/(A+G+P)	P/(A+P)
Thales	35%	46%
PGB	23%	45%
ABP	33%	45%
UWV	30%	44%
Gasunie	37%	43%
Woningcorporaties	29%	42%
Achmea	20%	40%
Nederlandsche Bank	25%	40%

BPL	12%	38%
Kring HP Nederland (Achmea)	14%	34%
Detailhandel	13%	32%
Zorg en Welzijn	22%	31%
Kappersbedrijf	6%	18%
Horecabedrijf	5%	13%
Shell Nederland	4%	6%

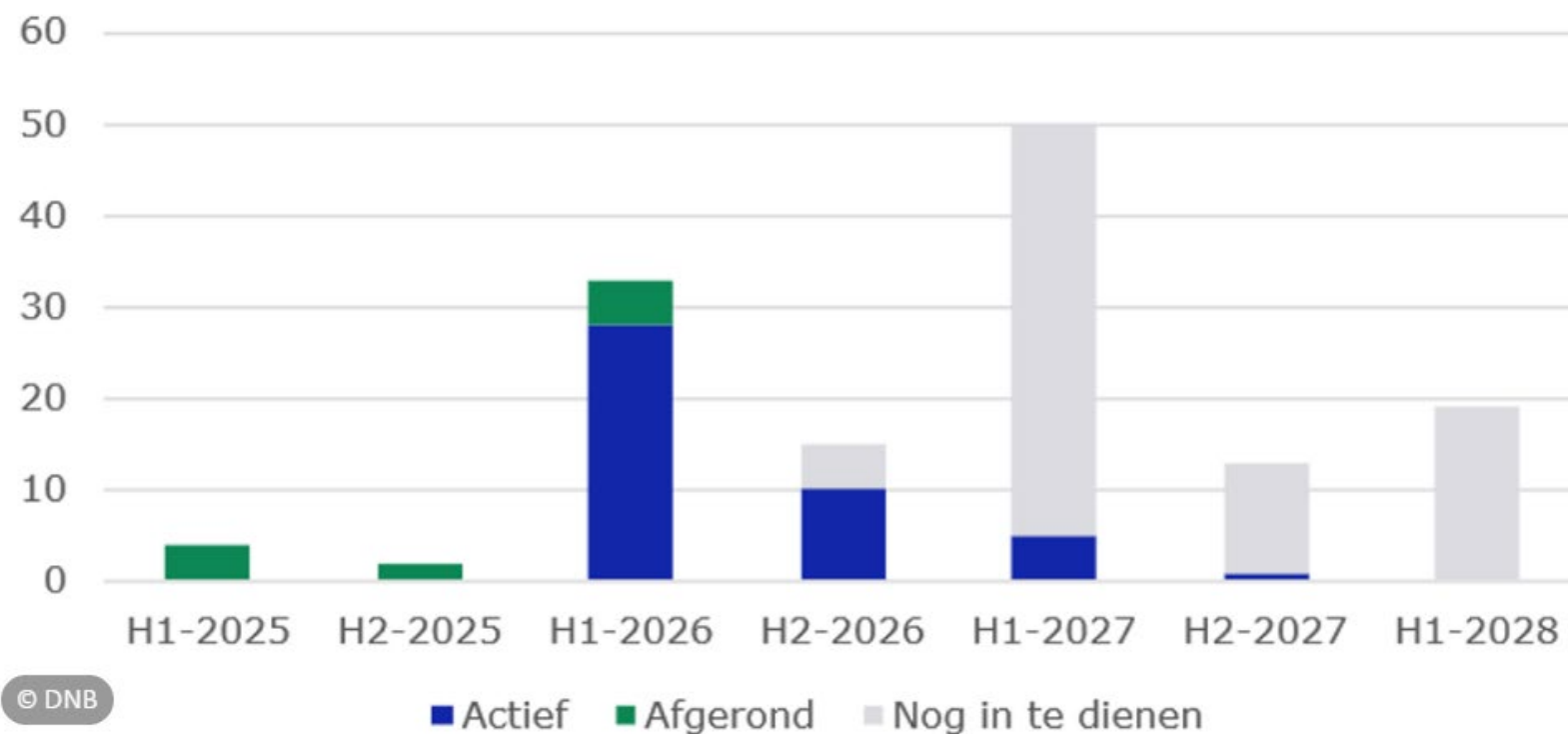
P	Pensioengerechtigden
A	Actieve deelnemers
G	Gewezen deelnemers

(voorbeelden)

Transitie: Invaarmoment Pensioenfondsen (2025Q3)

Aantal pensioenfondsen per invaarmoment
(naar status invaarmelding)

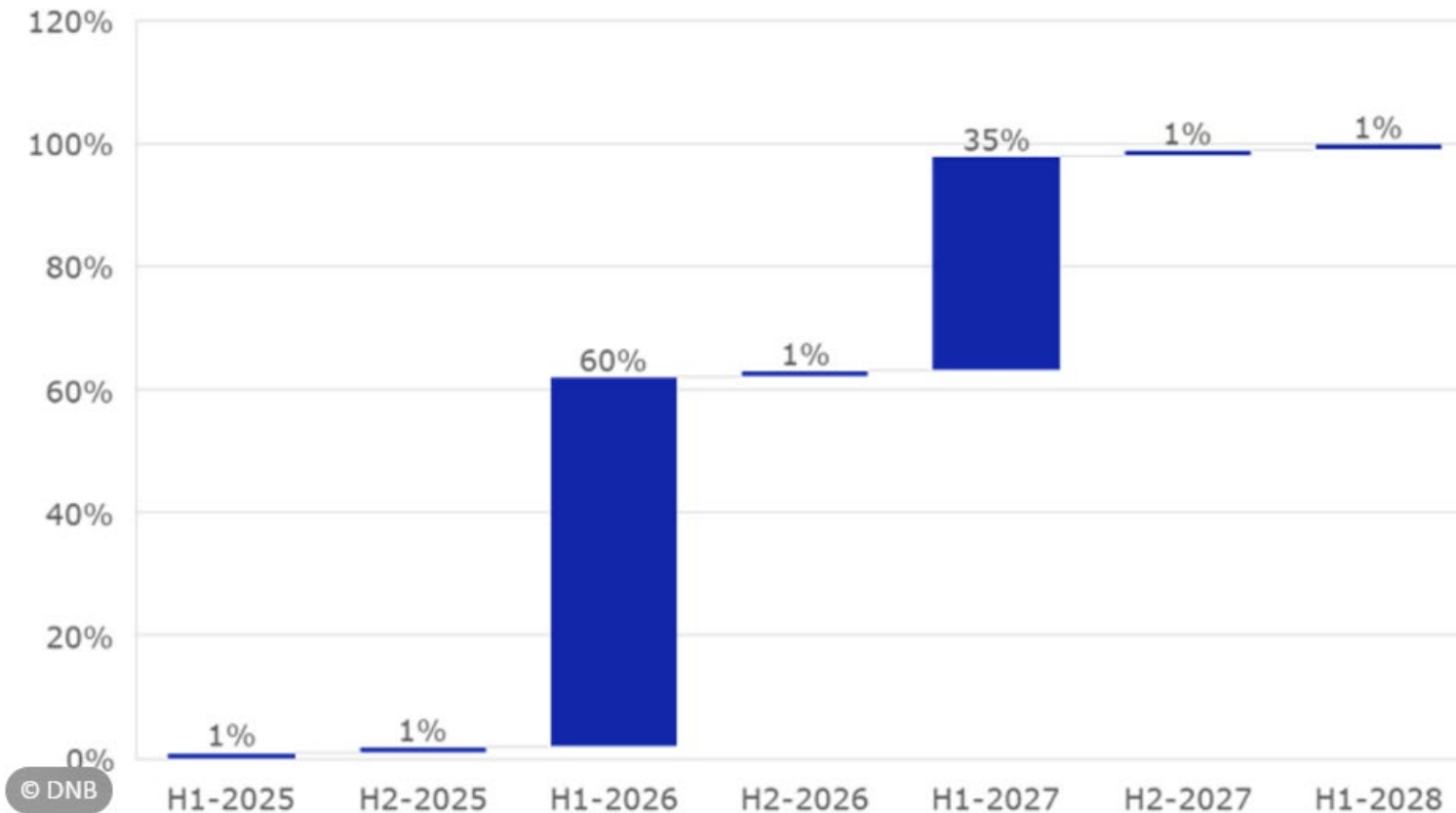
© DNB

Inmiddels zijn van twaalf pensioenfondsen de invaarmelding met positief gevolg beoordeeld en is van circa vijftig pensioenfondsen de beoordeling onderhanden. De meeste pensioenfondsen beogen in de eerste helft van 2026 en 2027 over te gaan op het nieuwe pensioenstelsel.

Transitie: Invaarmoment Aantal deelnemers (2025Q3)

Hoeveel deelnemers varen per invaarmoment in?

Ruim de helft van het totaal aantal pensioendeelnemers zal naar verwachting in de eerste helft van 2026 zijn ingevaren op het nieuwe pensioenstelsel.

A. Voortgang transitie

1. 6 pensioenfondsen zijn ingevaren,
2. 12 positieve invaarbeschikkingen, 50 fondsen met invaarmelding

B. Aandachtspunten bij invaarmeldingen

1. Zorgvuldig omgaan met stijgende dekkingsgraden: nagaan of toepassing van de standaardregel bij hoge dekkingsgraad nog steeds passende transitie-effecten oplevert.
2. Onderbouwing van keuzes moet helder en transparant zijn.

C. Tips

1. Communiceer tijdig en volledig richting deelnemers,
2. Invaardocumentatie goed onderbouwen; transitie-effecten duidelijk inzichtelijk te maken. Dit vergroot vertrouwen en voorkomt vertraging in het proces.

Transitie: Invaren per 1 1 2026

BPF	Aantal deelnemers x 1000
PFZW	3.048
Horeca & Catering	1.363
PMT	1.214
Stipp	1.174
BpfBouw	743
Schoonmaak	427
Levensmiddelen	328
Bakkers	157
Oak	128
Schilders	110
Rail & OV	108
Recreatie	94
Woningcorporaties	73
Particuliere Beveiliging*	65
Koopvaardij	52
Zoetwaren *	47
Zuivel	15
Totaal	9.146

OPF	Aantal deelnemers x 1000
Flexsecurity	209
KLM Grondpersoneel	33
Heineken	17
KLM Cabinepersoneel	15
Shell DC	11
Cosun	3
Totaal	288

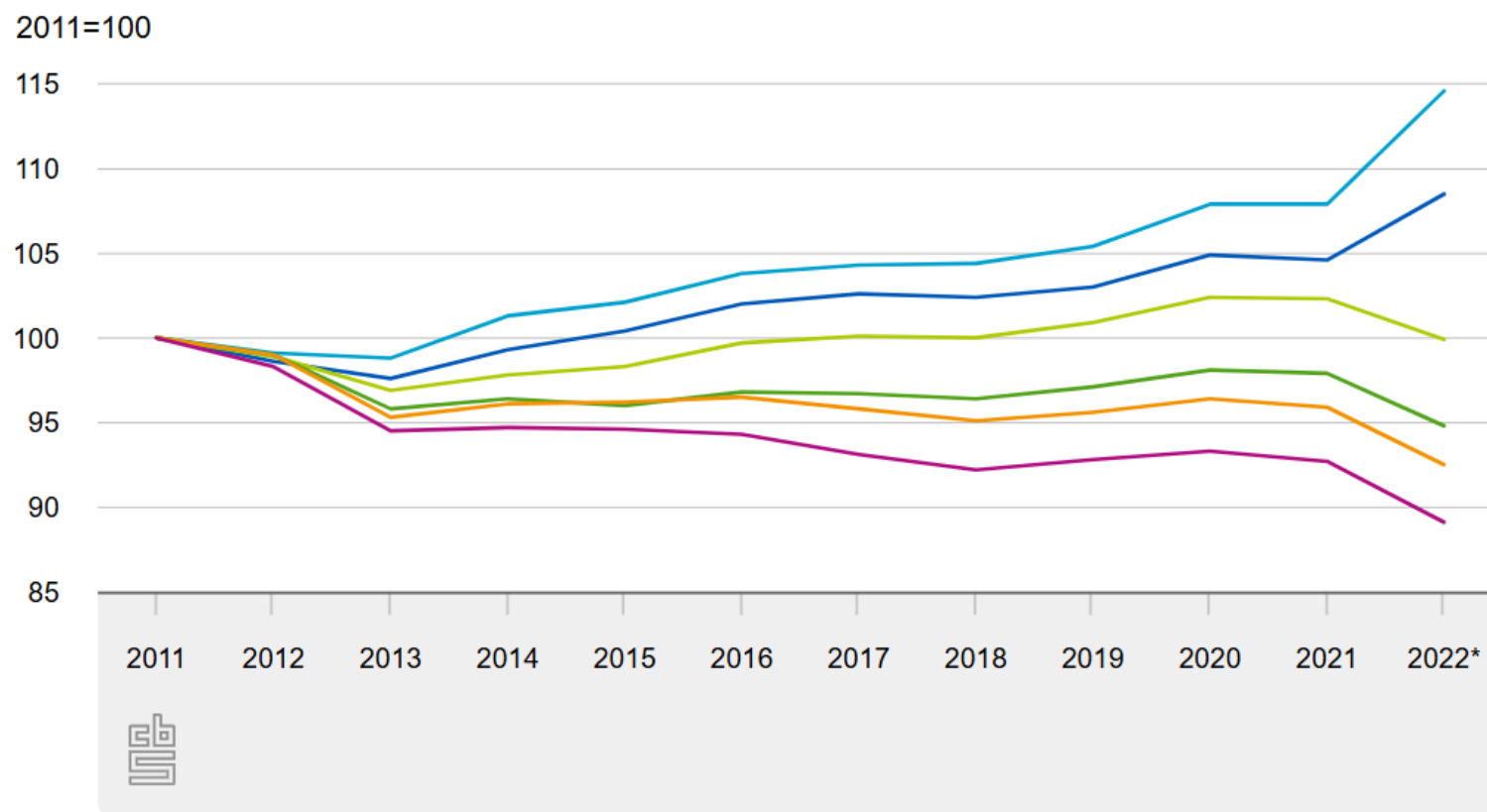
*) nog geen invaarbesluit DNB per 30/11

Thales Nederland: 1 7 2026?

Koopkracht gepensioneerden met diepe zakken al een decennium in de achteruit

Koopkrachtontwikkeling gepensioneerden naar maandelijks aanvullend inkomen¹ naast AOW

— tot 200 euro — 200 tot 500 euro — 500 tot 1 000 euro
— 1 000 tot 2 000 euro — 2 000 tot 3 000 euro — 3 000 euro of meer

1) Klassen van maandelijkse bedragen in prijzen van 2022

... staat los van of je actuaris bent, politicus bent of over gezond verstand beschikt. Een recht dat er niet is, dat is er gewoon niet.

Interessant 1 | Beantwoorden

Han de Jong · 1e

1 d ...

Owner and Chief Economist at Crystal Clear Eco...

Anne, als niet-advocaat en niet-actuaris zeg ik: er is een absoluut recht, een voorwaardelijk recht en een moreel recht. Moet jij trouwens niet eens iets anders doen dan op LinkedIn actief zijn? Welterusten!

Interessant | Beantwoorden

Anne Laning **Auteur**

3 d ...

&Amp Borg | Meezicht - toezichthouder, internal auditor...

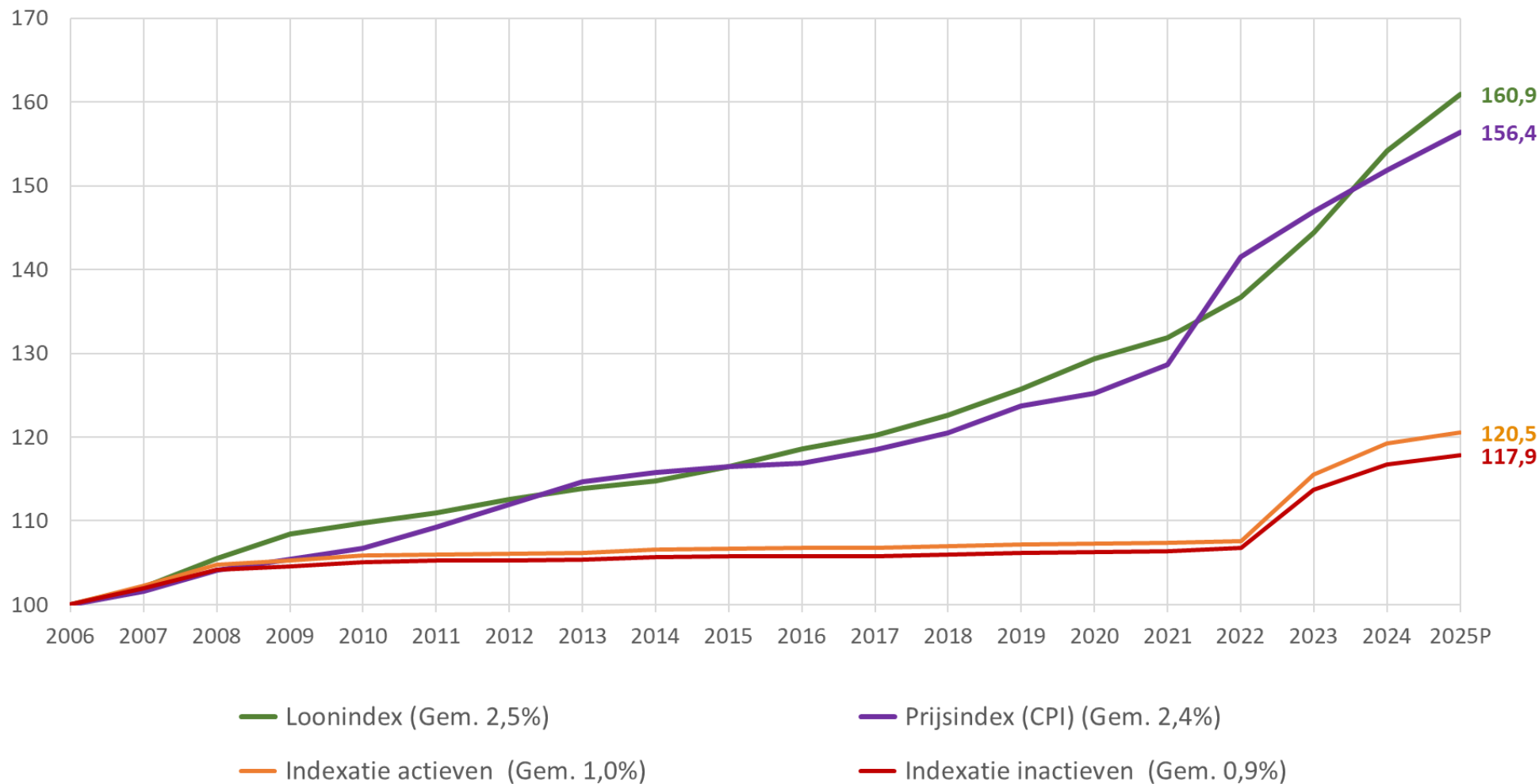
Han de Jong

1. Absoluut recht
2. Voorwaardelijk recht
3. Moreel recht

Koopkracht: Inflatie 2006 - 2025P

Ontwikkeling Loonindex, Prijsindex (CPI) en Indexatie (2006=100)

**No
Worries
Het gaat
helemaal
goed
komen!**

- De 5 koopkrachtmodellen in het pensioenonderzoek
- Er zit ruimte die HUIDIGE wet
- Heeft het risicopreferentieonderzoek (RPO) wel wettelijk juist plaatsgevonden?

Voorkom dat we Koopkracht
op z'n Chinees moeten gaan uitspreken

Artikel 14v Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling

1. Het uitsluitend nominaal meten van de risicohouding is in strijd met Artikel 14v. lid 1 BuPw waarin staat: *“Het risicopreferentieonderzoek onderzoekt de mate waarin een groep deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden bereid is beleggingsrisico’s te lopen **met het oog op hun doelstellingen**”*.
2. **Doelstellingen:** Als de doelstellingen van een pensioenfonds dus een bepaalde mate van koopkrachtig pensioen omvatten, dan zou dus ook de risicopreferentie zich hierop moeten richten.
3. **VO aandachtspunt:** Pleit op grond van Art. 14v lid 1 BuPw voor ruimte voor het pensioenfonds om de risicopreferentie ook o.b.v. een reëel pensioen vast te stellen.
4. **Toevoeging:** het gaat er bij een juridisch geschil dus niet om of en in welke mate er al of niet uitzicht bestaat op een koopkrachtig pensioen. Het gaat er om of de risicopreferentie is gemeten o.b.v. een koopkrachtig pensioen: bent u bereid om risico te nemen met het oog op een koopkrachtig pensioen; zo ja hoeveel risico bij hoeveel indexatie). Als dit niet is gemeten, wordt feitelijk niet aan de wet voldaan.
5. Gevolg: het gevolg van het niet juist meten van de risicopreferentie kan zijn dat er te weinig argumentatie is om voldoende risico te nemen voor gepensioneerden

Voorbeeld: ABP | Kerncijfers

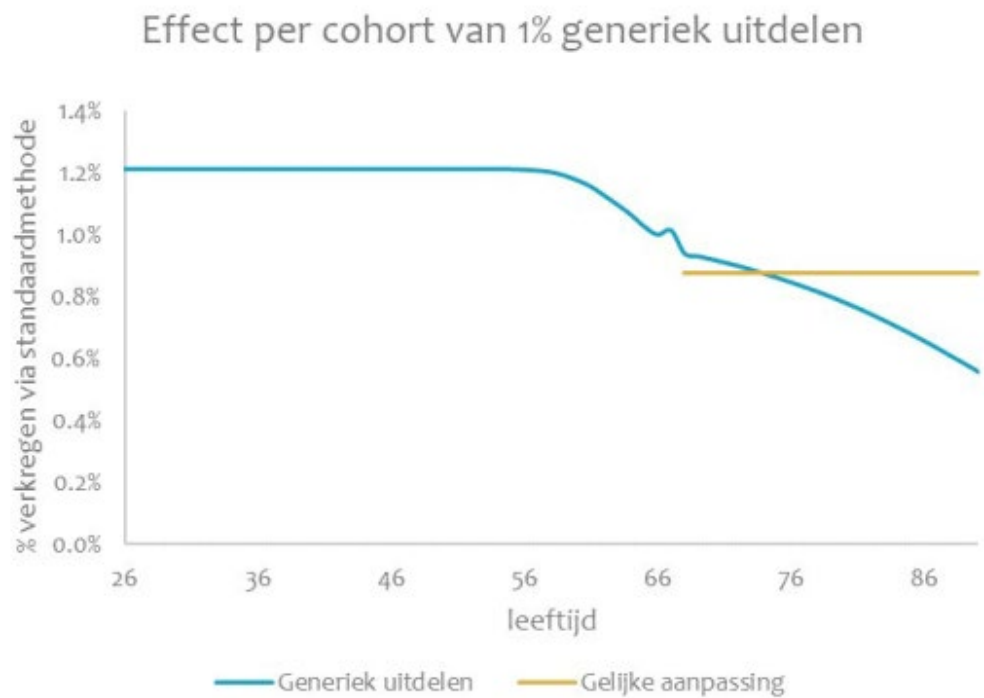

Kerncijfers

ABP	Q3 2024	Q4 2024	Q1 2025	Q2 2025	Q3 2025
Actuele dekkingsgraad (%)	114,6	111,7 **	115,6	117,5	121,7
Beleidsdekkingsgraad (%)	113,6	113,1	113,8	113,7	115,3
Beschikbaar vermogen (€ miljard) *	533	542 **	520	522	532
Verplichtingen (€ miljard)	465	486	450	444	438
Rekenrente (%)	2,2	2,1	2,6	2,7	2,8

Rendement t/m 2025 Q3

-1,8% (aanvullend kerncijfer)

Collectieve uitkeringsfase

1. Solidariteit

- Gepensioneerden zijn solidair met elkaar
- Solidariteit tussen deelnemers en gepensioneerden wordt definitief doorbroken.

2. Indexatie

- Om eenzelfde pensioenverhoging te realiseren als voor de transitie, moeten gepensioneerden meer risico nemen dan gemiddeld het geval was.
- In de eerste jaren na transitie is als gevolg van 'uitsmeren' vrijwel zeker geen sprake van een koopkrachtig pensioen.
- Een invaarbonus compenseert dit niet.

Voorbeeld: ABP | Transitie | Voorbeeld 1 | DG=120%

ABP DG=120%	Vermogen voor Transitie	Wettelijke Reserves MVEV OR	Solidariteits Reserve	Compensatie Afschaffing Doorsee systematiek	Herverdeling wegens bestuurlijke ruimte	Inhaal Indexatie	Overige Verdeling (Standaardmethode)	Vermogen na Transitie	Verhoging (verwacht) Pensioen
Implementatieplan		1,3%	9,0%	3,0%	0,2%	3,0%	3,5%		
Pensioengerechtigden	450					15,4	13,9	479	6,5%
Deelnemers (actief)	470			30		12,5	18,1	531	12,9%
Deelnemers (gewezen)	80				2	2,1	3,1	87	9,0%
EV Voor Transitie	200	-13	-90	-30	-2	-30,0	-35,0	0	
EV Na Transitie	0	13	90					103	
Totaal Vermogen	1200							1200	

Pro rata verdeling Geen compensatie		1,3%	9,0%	0,0%	0,0%		10,5%		
Pensioengerechtigden	450						43,7	494	9,7%
Deelnemers (actief)	470						45,6	516	9,7%
Deelnemers (gewezen)	80						7,8	88	
EV Voor Transitie	200	-13	-90				-97,0	0	
EV Na Transitie	0	13	90					103	
Totaal Vermogen	1200							1200	

Ruwe benadering

Voorbeeld: ABP | Transitie | Voorbeeld 2 | DG=120%

ABP DG=120%	Vermogen voor Transitie	Wettelijke Reserves MVEV OR	Solidariteits Reserve	Compensatie Afschaffing Doorsee systematiek	Herverdeling wegens bestuurlijke ruimte	Inhaal Indexatie	Overige Verdeling (Standaard-methode)	Vermogen na Transitie	Verhoging (verwacht) Pensioen
Implementatieplan		1,3%	9,0%	3,0%	0,2%	3,0%	3,5%		
Pensioengerechtigden	450					15,4	13,9	479	6,5%
Deelnemers (actief)	470			30		12,5	18,1	531	12,9%
Deelnemers (gewezen)	80				2	2,1	3,1	87	9,0%
EV Voor Transitie	200	-13	-90	-30	-2	-30,0	-35,0	0	
EV Na Transitie	0	13	90					103	
Totaal Vermogen	1200							1200	

Prio Inhaalindexatie		1,3%	9,0%	0,0%	0,0%	9,7%	0,0%		
Geen compensatie									
Pensioengerechtigden	450					49,9		500	11,1%
Deelnemers (actief)	470					40,3		510	8,6%
Deelnemers (gewezen)	80					6,9		87	8,6%
EV Voor Transitie	200	-13	-90			-97,0		0	
EV Na Transitie	0	13	90					103	
Totaal Vermogen	1200							1200	

Ruwe benadering

1. Transitie evenwichtig?

- I. **Wettelijk recht:** transitie voldoet aan de wet
- II. **Moreel recht:** transitie faalt

2. Actie VO: **Vraag duidelijkheid over hoe de indexatie voor én na transitie jaarlijks de komende 5 jaar naar verwachting verloopt in een (mediaan) scenario.**

- Waarschijnlijk kan namelijk worden aangetoond dat in de eerste jaren na transitie sprake zal zijn van minder indexatie onder de WTP dan onder het FTK (o.m. a.g.v. 'uitsmeren')
- Vraag om dit te doen **zonder de invaarbonus**. De invaarbonus is een uitdeling van reserves. Als de ambitie een pensioen is dat met de inflatie meestijgt, dan moet dat in een mediaan scenario ook na de transitie jaarlijks realistisch blijken (geen balletje balletje).

**GEEN BALLETTJE-
BALLETTJE S.V.P.**

Transitie - Vertaald naar generieke conclusies

Waar het feitelijk om draait bij de transitie

1. Wettelijke reserves zijn een gegeven

2. Solidariteitsreserve

Hoeveel solidariteitsreserve (%) is voldoende

Risicohouding bepalen nominaal/reëel (koopkracht)

Kans op 1-jaarskorting, gemiddelde en maximale korting

3. Prioriteiten

Pas na compensatie van volledige inhaalindexatie

Compensatieafschaffing doorsneesystematiek
mogelijk maken

Waar het feitelijk om draait NA de transitie

1. KOOPKRACHT

2. RISICO NEMEN

3. SOLIDARITEITSRESERVE

4. COMMUNICATIE

Vergelijking van uw **oude en nieuwe pensioen**

Oude pensioenregeling

Verwacht pensioen **voor uzelf**
als u pensioen blijft opbouwen tot uw 68e
€ 2.400 bruto per jaar

De verwachte uitkering aan **uw partner**
als u overlijdt terwijl u pensioen opbouwt
€ 2.455 bruto per jaar

Nieuwe pensioenregeling

Het
nieuwe
pensioen

Verwacht pensioen **voor uzelf**
als u pensioen blijft opbouwen tot uw 68e
€ 2.381 bruto per jaar

De verwachte uitkering aan **uw partner**
als u overlijdt terwijl u pensioen opbouwt
€ 36.008 bruto per jaar

Let op: in uw situatie is uw verwachte pensioen in de nieuwe regeling lager.

Dat komt omdat u nog weinig pensioen bij ons heeft opgebouwd. Lees voor meer toelichting de bijlage met veelgestelde vragen.

Waarom is mijn nieuwe verwachte pensioen lager?

U heeft nog weinig pensioen bij ons opgebouwd. Daardoor profiteert u minder van het verdelen van de buffers. U heeft ook nadeel van het afschaffen van de doorsneepremie. Daar krijgt u wel compensatie voor, maar niet genoeg om het hele nadeel op te heffen.

Uw pensioen als we **geen rekening houden met koopkracht**

1

Pensioen in de **oude regeling**

Opgebouwd pensioen tot nu toe
€ 554 bruto per jaar

Verwacht pensioen als u pensioen blijft opbouwen tot uw 68e
€ 2.400 bruto per jaar

2

Pensioen in de **nieuwe regeling**

Opgebouwd pensioen tot nu toe
€ 1.068 bruto per jaar

Verwacht pensioen als u pensioen blijft opbouwen tot uw 68e
€ 2.381 bruto per jaar

Bij deze bedragen zijn we uitgegaan van een **voorzichtige verwachting** van de beleggingsopbrengsten. Dit is het best **vergelijkbaar** met de oude regeling.

i

De bedragen in het blokje rechts staan in de toekomst ook op uw pensioenoverzicht. Dit is uw 'te bereiken pensioen'. In de nieuwe regeling is de inschatting van uw te bereiken pensioen **hoger** dan in de oude regeling. We nemen in de nieuwe regeling de **verwachte opbrengst** van beleggingen mee in de berekening.

3

Pensioen in de **nieuwe regeling**

Rekenen we de **verwachte opbrengst** van beleggingen mee, dan is dit uw opgebouwde en verwachte pensioen:

Opgebouwd pensioen tot nu toe
€ 1.073 bruto per jaar

Verwacht pensioen als u pensioen blijft opbouwen tot uw 68e
€ 2.379 bruto per jaar

Verwacht pensioen op uw 78e in de **oude & nieuwe pensioenregeling**

(nadat uw pensioen is ingegaan op uw 68e)

Verwacht pensioen op uw 78e

Oude pensioenregeling	Nieuwe pensioenregeling
€ 2.240	€ 2.140

bruto per jaar

Als het **heel erg tegenzit**

Oude pensioenregeling	Nieuwe pensioenregeling
€ 1.880	€ 1.680

bruto per jaar

Als het **heel erg meezit**

Oude pensioenregeling	Nieuwe pensioenregeling
€ 2.300	€ 2.800

bruto per jaar

In de nieuwe pensioenregeling stijgt uw pensioen naar verwachting minder hard dan de prijzen.

De koopkracht van uw pensioen neemt naar verwachting af. Daarom is het verwachte pensioen op uw 78e lager.

In welke mate uw pensioen daadwerkelijk de stijging van de prijzen gaat volgen, hangt af van het resultaat op de beleggingen, de ontwikkeling van de rente en de stijging van de prijzen als u eenmaal met pensioen bent.

Specifieke wijzigingen voor het SPR/FPR/PU-model ten behoeve van uitkeringsgerechtigden zijn:

- Dit is een compleet nieuw Wtp-model (passend voor de SPR, FPR met en zonder risicodelingsreserve en de premie-uitkeringsovereenkomst).
- Ook in dit model zijn ten behoeve van de SPR de informatieverplichtingen volgend uit de Wet gelijke aanpassingen met spreiden opgenomen (art. 7b, lid 2 sub a, b en c van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling). In dit model tonen we de toekomstige aanpassingen van de uitkering op basis van behaalde financiële resultaten in het verleden. In dit model moet het verloop van de uitkering getoond worden.
- **De ontwikkeling van de uitkering die in het GUPO getoond wordt, is nadrukkelijk geen prognose.** Het toont de aanpassingen die nog verwerkt moeten worden (de aanpassingen die nog 'op de lat staan') op basis van behaalde financiële resultaten in het verleden.
- De daadwerkelijke aanpassingen hangen af van de beleggingsresultaten en de rente in het betreffende (peil)jaar en de jaren daarna. Hoe verder in de toekomst, hoe groter het verschil (mogelijk) is tussen het getoonde percentage en de daadwerkelijke aanpassing.

Noodpakket: uitlegvideo in Nederlandse Gebarentaal (NGT)

Rijksoverheid

KOOPKRACHT

Stand van zaken WTP

- Stand van zaken lobby (koopkracht/governance)
- Rol en (juridische) ondersteuning Koepel Gepensioneerden
- Toekomst Governance

John Kerstens

Foto: [Maartje Kuperus](#)

**Koepel
Gepensioneerden**
De kracht van senioren

Stand van zaken Pensioendossier

John Kerstens

Aandacht voor speerpunten Koepel, dankzij Koepel

- Beter zicht op een koopkrachtiger pensioen
- Zeggenschap in het nieuwe pensioenstelsel

Beter zicht op een koopkrachtiger pensioen

- Kamerbrief minister d.d. 9 juli
- ***‘Een van de doelstellingen van de WTP is meer perspectief op een koopkrachtiger pensioen.’***
- In gesprek over ***‘hoe de pensioenuitvoerder inzichtelijk kan maken wat de kans is dat de pensioenuitkering naar verwachting de inflatie bijhoudt in de uitkeringsfase.’***
- ***‘Het inzetten van koopkrachtinstrumenten om het patroon van de daadwerkelijk gerealiseerde inflatie beter te volgen zou daarbij kunnen helpen.’***

Verkenning (onder meer door de Koepel) voorgestelde instrumenten

- Reëel beschermingsrendement
- Tijdsvariërende afslagen/opslagen op het projectierendement
- Inzet solidariteits- of risicodelingsreserve bij gerealiseerde inflatie
- Spreidingsvermogen koppelen aan feitelijke inflatie
- Meer beleggingsrisico en meer risicotoedeling

Conclusie

- Alle varianten kunnen in potentie een bijdrage leveren aan het beter kunnen volgen van de feitelijke inflatie en zo bijdragen aan het vergroten van draagvlak
- Vervolg: kwantitatief onderzoek met belangrijke rol DNB waarbij met name gekeken wordt naar mogelijke herverdelingseffecten ('van oud naar jong')

Verdere inzet Koepel

- Nieuwe minister en Kamer aansporen werk èn tempo te maken van vervolg

- Blijvende rol verenigingen van gepensioneerden
 - Formeel: hoorrecht transitieplan
 - Uitbouwen naar toekomst toe
 - Inmiddels herhaalde aanbeveling minister en regeringscommissaris transitie pensioenen aan pensioenfondsen om verenigingen blijvend te betrekken bij de transitie
- Meer zeggenschap gepensioneerden
 - Uitvoeren motie Palland c.s.
 - Schriftelijke toezegging minister ('met name kijken naar positie gewezen deelnemers en gepensioneerden')

- Verder uitbouwen positie verenigingen van gepensioneerden naar permanente betrokkenheid, ook na de transitie
- Verder uitbouwen positie verenigingen van gepensioneerden in relatie tot sociale partners
- Zelf betrokken worden bij verdere uitwerking motie Palland c.s., zeker nu minister daarbij specifiek de positie van gepensioneerden in beeld heeft gebracht

Presentatie Henk Bets Directeur Confident B.V.

- 1. De 5 koopkrachtmodellen in het pensioenonderzoek**
Toelichting op 5 extra koopkrachtinstrumenten die in studie zijn met als doelstelling om de pensioenuitkeringen beter te laten meegroeien met inflatie.
- 2. Ruimte die HUIDIGE wet al geeft om tot een koopkrachtig pensioen te kunnen komen**

Foto: Confident

Onderzoek naar koopkrachtigbehoud

1 december 2025

Actuariel Adviesbureau
Confident B.V.

uw
pensioen
inzicht

Programma:

- Waarom koopkracht?
- Koopkracht in de transitieplannen
- Koopkracht in de Wet toekomst pensioenen
- De koopkrachtgerichte methode
- Gevolgen voor pensioengerechtigden
- Gevolgen voor jonge deelnemers
- Wie betaalt de rekening?

Wilt u gedurende de 20 jaar van uw pensioen elk jaar:

- hetzelfde bedrag in euro's kunnen uitgeven?

Of

- evenveel boodschappen kunnen kopen?

Waarom koopkracht belangrijk is!

Periode	Koopkrachtverlies
2000-2020	30%
1963-1983	70%

Inflatierisico is een groot risico.

Advies aan wetgever en sector:

- Regel het goed of
- Leg het uit (aan 9 miljoen mensen)

Wat heeft u liever?

	Als het tegenzit	Als het meezit
Optie 1	€ 900	€ 1.000
Optie 2	€ 900	€ 1.100

Waarschuwing: optie 2 geeft meer risico!

Waarom beleggen?

Wij beleggen voor de pensioengerechtigden om koopkracht zo goed mogelijk te kunnen behouden.

of

We beleggen om het beleggingsrisico in overeenstemming te brengen met die risicohouding van de pensioengerechtigden. (Vrij naar 52b PW)

... met het oog op hun doelstellingen.

Pensioenambitie vóór pensionering: 37x

Koopkrachtambitie na pensionering:

- 9 x ja
- 3 x nee, maar wel wenselijk
- 27 x nee

Beoordeling koopkrachtontwikkeling: 3x

- ABP: Doel combi van stabiel pensioen en meegroeien met inflatie.
- PFZW: Koopkrachtiger dan huidige praktijk
Koopkrachtbehoud wel haalbaar met eigen scenarioset.
- Vervoer: Doel zo **stabiel** mogelijk pensioen met uitzicht op bescheiden verhoging

Transitie bestaat uit:

- Nieuwe regeling, is structureel
- Invaarbonus, is eenmalig.

Koopkracht ontwikkeling van 18 transitieplannen:

In de mediaan	Wel koopkrachtig	Niet koopkrachtig
Eerste 5 jaar	0	19
Eerste 10 jaar	2	17
Eerste 20 jaar	6	13

Wtp-instrumenten voor koopkracht

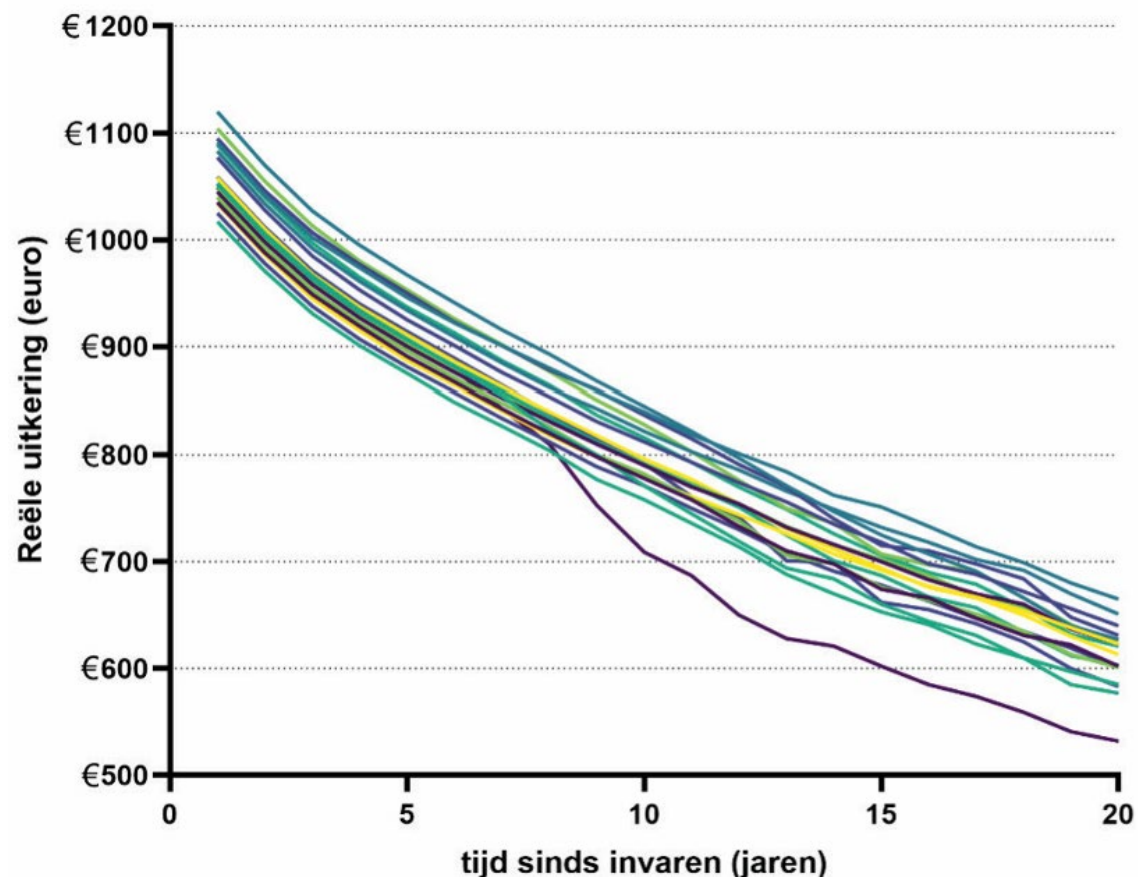

Instrument	Doel
Collectieve uitkeringsfase	Iedereen dezelfde verhoging
Verlaging projectierendement	Inrekenen verwachte inflatie (sigaar uit eigen doos)
Reëel beschermingsrendement	Afdekken gerealiseerde inflatie (geen geschikte beleggingen, duur)
Toekennen reëel overrendement	Toekennen van gerealiseerde inflatie (mag niet van de wet)
Uitdelen uit solidariteitsreserve	Afdekken van inflatieschokken (mag niet voor verwachte inflatie)
Spreads van beleggingsresultaten.	Stabieler ontwikkeling van de uitkering (hoogte is niet gelinkt aan de inflatie, werkt niet bij schokken.)

Ontwikkeling van 21 fondsen

Ontwikkeling reële uitkering in het pessimistisch scenario

Sturen werkt!

Expertmeetings

Onderzoek naar additionele koopkrachtinstrumenten.

Tussenrapportage: 9 juli 2025

Eisen:

- In lijn met pensioenakkoord
- Geen belemmering of vertraging transitie
- Geen nieuwe discussie herverdeling tussen generaties

Hoe krijg je een koopkrachtiger pensioen?

Bekende opties:

- Meer premie
(dus duurder)
- Risicovoller beleggen
(dus meer kans op tegenvallers)
- Uitrust lager pensioen, voor meer koopkracht
(dus lager pensioen bij start)
- Overdracht van jong naar oud
(Ongewenste subsidiëren)

Oplossing: beperk risico door meer solidariteit.

Definitie meer koopkracht:

- Uitkering volgt de inflatie
- Hogere pensioenuitkeringen

Geen free-lunch, bescherming komt door:

- Verschuiving in de tijd
- Verschuiving tussen generaties.

Financiële markten komen te kort voor oplossing.

1. Koopkracht: hoe goed kan een voorstel de inflatie volgen t.o.v de wettelijk beschikbare mogelijkheden.
2. Ex-ante herverdeling: transparant en niet-eenzijdig.
3. In lijn met pensioenakkoord. Dus geen ex-ante herverdedeling
4. Geen verstoring transitie
5. Geen impact op overheidsbegroting
6. Draagvlak door uitlegbaarheid van: stabiliteit en hoogte van de uitkering en mate van koopkrachtbehoud
Ook draagvlak van sociale partners en uitvoerders.

1. Reëel beschermingsrendement

Er wordt (na pensionering) een reëel beschermingsrendement geboden.

Afslag op basis van marktinformatie.

Hiervoor hoeft niet in reële beleggingsproducten belegd te worden. Beleggingsportefeuille moet wel aangepast worden.

Werkt op **gerealiseerde en veranderingen op verwachte inflatie.**

Verskil komt in overrendement terecht.

Weinig marktprijzen voor CPI.

Mogelijk grote verschuivingen achteraf.

2. Variabele afslag op het projectierendement

Twee opties:

1. Gebaseerd op *verwachte* inflatie (combi met 1?)
2. Gebaseerd op *gerealiseerde* inflatie (combi met 4?)

Geen ex-ante herverdeling.

Ex-post herverdeling

Lagere start.

3. Solidariteitsreserve voor gerealiseerde inflatie

Naast het opvangen van onverwachte inflatie wordt het ook mogelijk om gerealiseerde inflatie op te vangen.

Daarnaast ontvangt een gepensioneerden overrendement.

Nodig: meer vulling door gepensioneerden ?

Herverdelingseffect kan ook gemitigeerd worden door uitdeelregels te beperken.

4. Spreadingsvermogen voor feitelijke inflatie

Naast het opvangen van onverwachte inflatie wordt het ook mogelijk om gerealiseerde inflatie op te vangen.

Betekent ook aanpassing van inkoop bij ingang.

Werkt vooral bij hoog spreadingsvermogen.

5. De koopkrachtgericht variant (naam?)

Werking: volgt

Beoordeling SZW:

Waarschuwing voor overdracht van jong naar oud: 7x

Draagvlak?

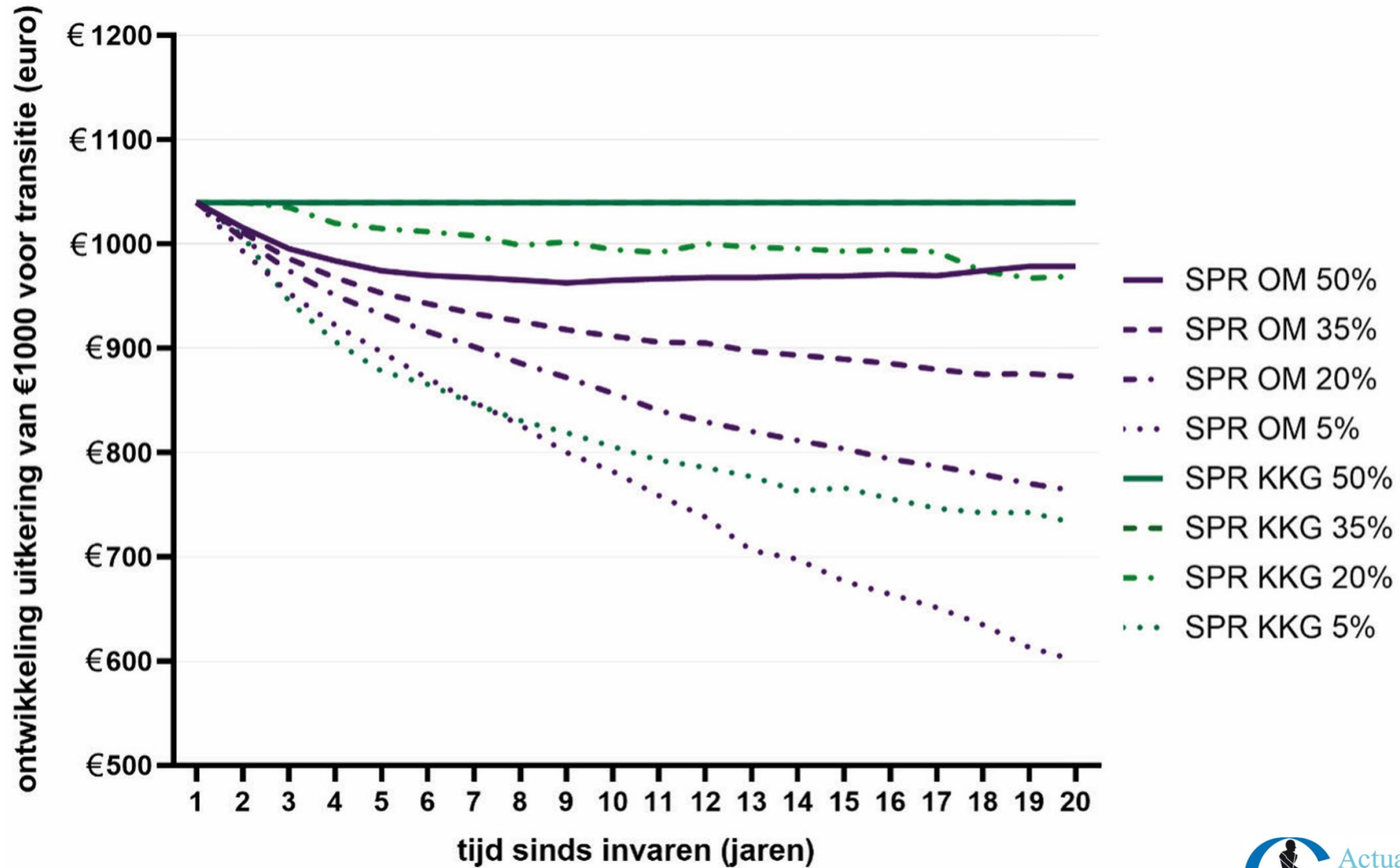
Aanpassingen zijn duur

1. Beleg voldoende in zakelijke waarden voor koopkrachtbehoud in het verwachte scenario.
2. Maximeer het overrendement voor pensioengerechtigden op de inflatie.
3. Bij minder overrendement dan de inflatie volgt aanvulling uit de solidariteitsreserve.
4. Compenseer ook achterstanden van na de transitie uit de solidariteitsreserve als dit kan.
5. Als de solidariteitsreserve boven het maximum komt, verdeel dit meerdere over de (gewezen) deelnemers.

1. Pensioengerechtigden krijgen maximaal een koopkrachtig pensioen.
2. Pensioengerechtigden leveren pensioen in dat ze onder de oude wetgeving ook niet zouden krijgen en hebben dan een koopkrachtig pensioen.
3. Hiervoor krijgen ze een hoger pensioen als het tegenzit.
4. (Gewezen) deelnemers dragen meer bij aan de solidariteitsreserve, maar krijgen daar ook meer voor terug. Naar verwachting worden ze beloond, voor hun bijdrage.

1. Vaker koopkrachtbehoud en een hoger pensioen als het tegenzit.
Minder risico in reële termen.
2. Spreiden van resultaten is niet meer nodig.
Dus eenvoudigere communicatie en administratie.
3. Echte solidariteit tussen generaties in plaats van resultaten schuiven over een paar jaar.
Minder risico voor de verplichtstelling.

Ons voorstel, de pensioengerechtigden

Ons voorstel, de pensioengerechtigden

Aantal dalingen van reële uitkering			
Reëel	<0%	<-2%	<-5%
SPR KKG	22%	11%	6%
SPR OM	53%	26%	5%

Vaker
Koopkrachtbehoud

Aantal kortingen van de nominale uitkering			
Nominaal	<0%	<-2%	<-5%
SPR KKG	13%	6%	3%
SPR OM	5%	4%	3%

Vaker kortingen,
maar dit betekent
niet altijd een lager
pensioen

Ons voorstel, effect uitkeringen

In de onderstaande tabel staat de kans voor de eerste 20 jaar in 2.000 scenario's dat de koopkrachtgerichte methode koopkrachtig is en de uitkering hoger of lager is dan de uitkering op basis van het transitieplan.

	Wel koopkrachtbehoud	Geen koopkrachtbehoud
Hoger pensioen	33%	38%
Lager pensioen	23%	6%

Oftewel in:

- 33% + 38% = 71% van de jaren een hoger pensioen
- 23% van de jaren een lager pensioen, maar wel koopkrachtbehoud
- 6% van de jaren een lager pensioen en geen koopkrachtbehoud

Pensioen 28-jarige	KKG	OM
Pessimistisch	36%	35%
Verwacht	102%	100%
Optimistisch	397%	320%

Iets beter of nagenoeg gelijk in pessimistische en verwachte scenario's.
Beter in optimistische scenario's.

- Waar vergelijk je mee?
- Wat beoordeel je naast *pensioen in scenario's* en *netto profijt*?
- Hoe weeg je kwalitatieve factoren?
- Wat is eenvoudig?
- Hoe ingewikkeld is een wetswijziging?

Iets beter of nagenoeg gelijk in pessimistische en verwachte scenario's.
Beter in optimistische scenario's.

- Waar vergelijk je mee? Praktijk of theorie?
- Wat beoordeel je naast *pensioen in scenario's* en *netto profijt*?
 - Lagere start
 - Afwijking t.o.v. koopkrachtbehoud i.p.v. nominaal
 - 35^e en 85^e percentiel
- Hoe weeg je kwalitatieve factoren?
- Wat is eenvoudig?
- Hoe ingewikkeld is een wetswijziging?

Nieuwe brief naar Tweede Kamer was gepland voor december.

Wordt mogelijk januari.

Variant 5 heeft nog steeds kansen.

Vragen?

Henk Bets

telefoon: 085 1306 950

e-mail: h.bets@confidentbv.nl

Berichten vanuit de praktijk

Gerard Heeres,
lid pensioencommissie,
VOHM, Pensioenfonds Hoogovens

Anne van 't Zelfde,
lid pensioencommissie,
GVKPN; Pensioenfonds KPN

Vanuit de Praktijk

- Pensioenfonds Hoogovens
- Pensioenfondsen Algemeen

Gerard Heeres

- Werkgroep/Sociale Partners
- Transitieplan, september 2025/ Hoorrecht VOHM
 - . 1 jaar spreiding
 - . Indexatieachterstand/ pro rato verhoging: 50:50
 - . Spreiding resultaten 3 jaar
 - . Lifecycle ZW 50%
- Implementatieplan Bestuur PF
- Invaren per 1-1-2027

NB: doelstelling Fonds maximaal indexeren

Gerard Heeres

- Staardmethode 1-10 jaar
 - . Netspar-03/2019, zoek methode voor verdeling surplus ~ FTK
 - . Toen: lage Dg'en met mindset kortingen spreiden zoals in FTK
Echter, in S-Methode wordt niet gespreid, onmiddellijk verdeling bij invaren
 - . Nu : hoge Dg'en met mindset indexatietieperspectief jongeren
Echter, buffer in FTK niet bedoeld voor indexatiedepot, maar voor 97,5% zekerheid
- Keuze 1-10 jaar van belang voor koopkracht en invaarbonus in combinatie spreidenresultaten

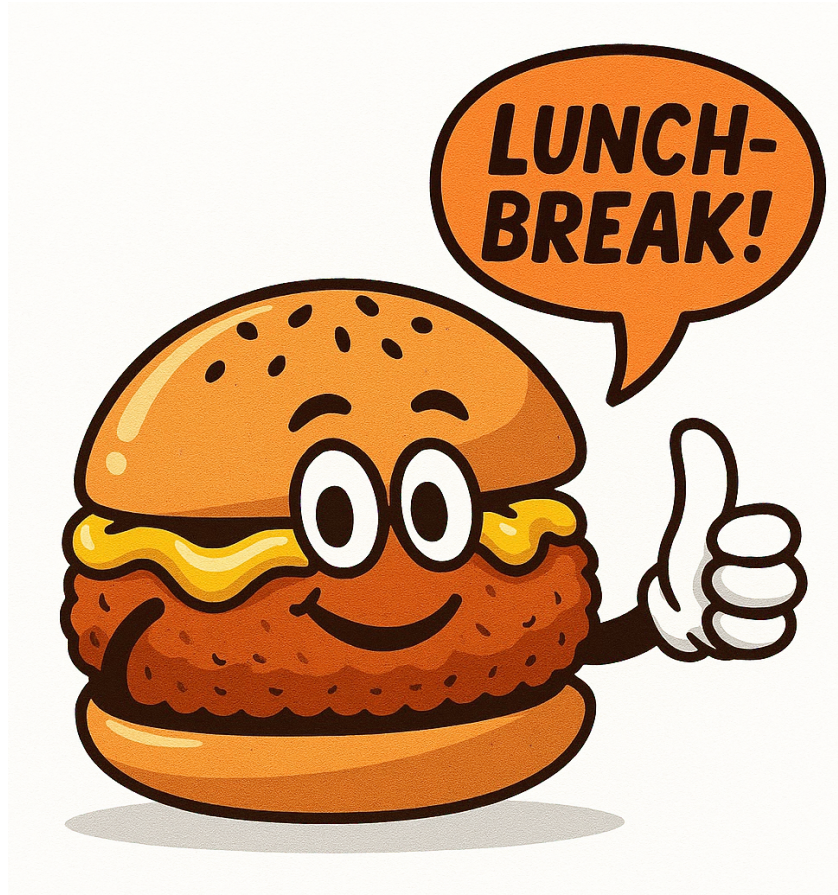
Gerard Heeres

- Alle toekomstige uitkeringen en premies worden op basis van een risiconeutrale scenarioset (Q-set) in een ALM omgeving doorgerekend en verdisconteerd
- Voor jonge actieven en met name (jonge) gewezen deelnemers is het NP negatief. Dit zijn precies de groepen die er in termen van de 'leidende evenwichtigheidsmaatstaf mediane pensioenverwachtingen' er het meest op vooruitgaan.
- Netto Profijt is het verankeren van de fouten in het FTK bij het invaren!!!!

**Koepel
Gepensioneerden**
De kracht van senioren

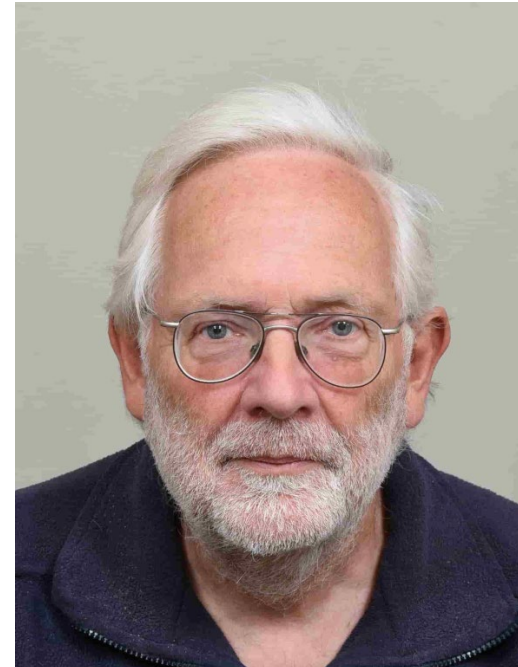
Lunch

Presentatie Emiel Stolp

Pensioentema's nader uitgelegd

- Vaste of flexibele pensioenuitkering
- Ingegane pensioenuitkering
- Verzekeraar versus Pensioenfonds
- Evenwichtigheid en spreidingstermijn:
Case ABN-AMRO pensioenfonds

Vastgestelde en Variabele uitkering Pensioenfonds of verzekeraar

Emiel Stolp
1 dec 2025

- ## **Solidaire Premie Regeling :**
- Geen shop recht**
 - Alleen variabele uitkering**

 - Koepel wil ook shoprecht in SPR als verweer tegen slecht beleggings beleid**

Flexibele Premie Regeling

Op pensioendatum en éénmalig bij invaren:
keuze voor **vastgestelde** of **variabele** uitkering
Als fonds geen keuze aanbiedt ;
recht op **overstap naar andere aanbieder**

Solidaire Premie Regeling
Geen shop recht
Alleen variabele uitkering

Vastgestelde uitkering is geen vaste uitkering

Voorbeelden vastgestelde uitkering

- Constante uitkering
- Vaste jaarlijkse indexatie
- Vaste jaarlijkse daling
- Variabele inflatie compensatie (Europese of NL inflatie)
- Huidige FTK pensioenen

Vastgestelde uitkering :
Lijkt op verzekeringsproduct
Uitkering wijzigt in principe niet
Risico ligt primair bij de aanbieder

Variabele uitkering :
Beleggingsproduct
Risico ligt bij de deelnemer

Flexibele regeling: Vastgesteld of variabel?

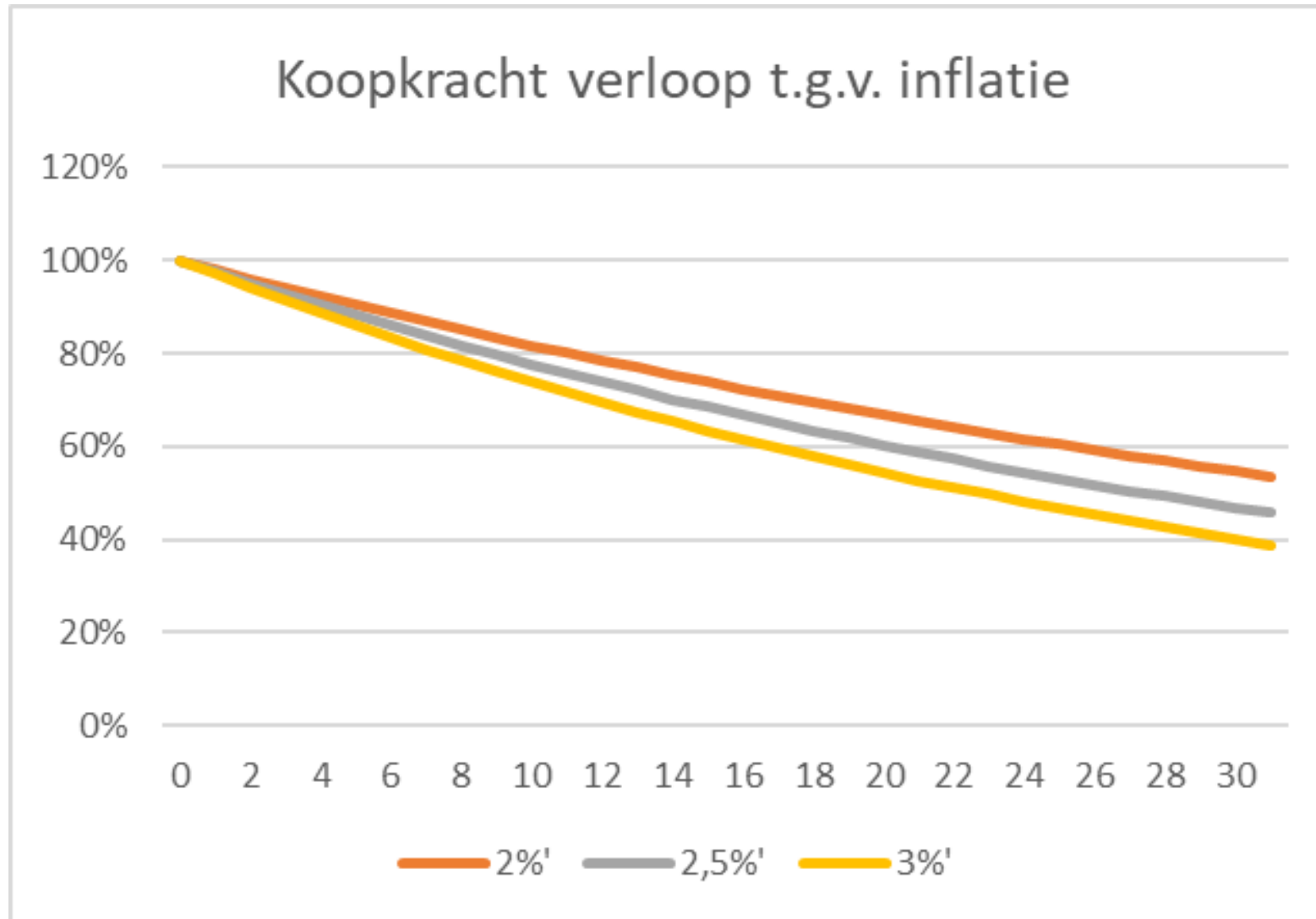

- Fonds mag beiden aanbieden,
 - dan geen overstap naar andere aanbieder mogelijk

- 'Beide aanbieden' wordt vrijwel niet gedaan
 - Ingewikkeld om regelingen financieel gescheiden te houden.
 - Kruissubsidie niet toegestaan
 - SBZ biedt wel beiden aan

- Meeste fondsen bieden uitsluitend variabele uitkering
 - Geen nieuwe opbouw mogelijk in FTK regeling
 - Sommige gesloten fondsen houden FTK vastgestelde uitkering

Is indexatie nodig ?

- NL inflatie 2,5% per jaar.
ECB doelstelling 2%
- Inflatie van 2015 tot en met 2025 is 37%
dus 3,2% per jaar
- Inflatie verwachting komende jaren 3%
- Huur en zorgkosten stijgen meer dan inflatie
- Zonder indexatie :
Na 25 jaar 50% koopkracht verlies op pensioen

Pensioen Inkopen bij verzekeraar of pensioenfonds?

Pensioenfonds

- Vastgestelde uitkering kan alsnog gekort worden als het 'tegenzit'
- Variabele uitkering zal steeds wisselen afhankelijk van beleggingsresultaat.

Verzekeraar

- In principe nooit korting, tenzij verzekeraar failliet gaat (<0,5%)
- Variabele uitkering wellicht ook mogelijk, keuze in risicoprofiel

Wat is voordeliger?

- Bij een vastgestelde uitkering kan simpelweg de uitkering van de verzekeraar vergeleken worden met de uitkering bij het pensioenfonds
- Bij een verzekeraar kan eventueel/soms een vast indexatie ingekocht worden; in principe is dit ook mogelijk bij een pensioenfonds.
- Bij een variabele uitkering dienen de mediane, valt tegen en valt mee scenario's met elkaar en met aanbod verzekeraar vergeleken te worden

- Verzekeraars vooral actief bij collectieve Buy Out
Athora (Zwitserleven), Achmea/Sixt Street, ASR-Aegon, Nat.Ned.
Markt ongeveer 40 miljard

- Aanbiedingen:
 - Verhoging ineens bij transitie
 - X% van Europese inflatie of vaste indexatie
(meestal minder dan werkelijke NL inflatie)

- Verdiep je in business model van de aanbieder
Laat je adviseren door een deskundige

Kan een verzekeraar bij hetzelfde kapitaal meer pensioen bieden?

- ◆ Verzekeraar heeft Europese rekenrente i.p.v. DNB-RTS
1% hogere rente =
= 10% meer pensioen.
- ◆ Geen indexatie
1% indexatie =
= 10% minder pensioen

Geen partnerpensioen
ca. 20% meer pensioen
kan ook bij pensioenfondsen

- ❖ Winst voor aandeelhouder
lager pensioen
- ❖ Solvabiliteitsbuffer
lager pensioen

Bij verzekeraar afhankelijk van
leeftijd partner

Individuele overstap (shoprecht)

- Nu nog weinig activiteit van verzekeraars
- Hoog kosten niveau;
 - zekerheid heeft een prijs
 - Individuele verkoop

□ Beoordelingscriteria

- Hoogte start uitkering
- Indexatie, vast, variabel
 - op basis van CPI/HICP, CPI afgeleid???
- Partner pensioen
- Vergelijk dit met verwacht/goed/slecht -weer scenario bij variabele uitkering

Door risico selectie kan verzekeraar ook goed verdienen aan individueel shoprecht

Goede risico's : mensen die kort leven

- Hoge startuitkering
- Geen indexatie of jaarlijkse daling
- Maximaal nabestaandenpensioen
- Aantrekkelijk voor deelnemers met lage levensverwachting
Nadelig voor achterblijvers in fonds

Leeftijdscriminatie 10 jaars spreiding overdekking

Emiel Stolp
1 dec 2025

Hele pensioenvermogen wordt verdeeld over individuele potjes

- Toedeling in één keer
- Maar veel fondsen doen alsof het in 10 jaar gespreid is.
- Gepensioneerden krijgen minder omdat ze binnen 10 jaar kunnen overlijden
- **Pensioenverhoging bij invaren leeftijdsafhankelijk**
- Volgens DNB wordt zo het FTK het beste benaderd
 - **Volgens FTK is indexatie voor iedereen gelijk ongeacht leeftijd**

Verdelen van de buffers op transitiedatum

Voorbeeld : DG = 125% 15% te verdelen

Bij 10 jaars spreiding

Leeftijd	Pensioenrecht verhoging
Jonger dan 55	16%
65	15%
75	13%
85	11%
95	8%

Bij 1 jaars spreiding

Leeftijd	Pensioenrecht verhoging
Jonger dan 55	15%
65	15%
75	15%
85	15%
95	15%

Jongeren 1% meer, ouderen tot 8% minder

Waarom is dit oneerlijk en onevenwichtig

□ De buffer is geen indexatie depot FTK regels

- Doel van buffer : 97,5% zekerheid op voldoende dekking
- Hoogte buffer : afhankelijk van risico's beleggingsbeleid
niet afhankelijk van indexatie beleid
doorgaans 20% tot 25%
- Financiering buffer : opslag op de premie.

□ WTP:

- 97,5% zekerheidsmaat vervalt, alle risico's voor deelnemer
- Buffer valt dus ook vrij
(Behalve wettelijk vereist vermogen en OR, bij elkaar ca 2%)

- ❑ Onder het FTK worden buffer niet uitgedeeld maar juist in stand gehouden
Uit delen is dus geen benadering van het FTK
- ❑ Overlijdenskansen worden wel meegeteld maar vertrekken actieven niet
- ❑ Buffers zijn ook opgebouwd door jarenlang niet indexeren
Oudste deelnemers met grootste indexatie achterstand krijgen het minste.
- ❑ Deelnemers die langer leven dan hun levensverwachting krijgen te weinig
- ❑ DNB negeert amendement Palland Maatoug:
“bij transitie rekening houden met indexatie achterstand”

DNB standpunten overwegend gebaseerd op “Netto Profijt”

Netto Profijt :

- “risico-neutrale” methode (extra risico van aandelen) wordt niet beloond in de vergelijking

- Gevolg: meetkundig rendement op aandelen lager dan op (staats) obligaties
 - Jongeren (100% aandelen) komen daardoor altijd tekort o.b.v. netto profijt.
 - Netto profijt is zero sum game over alle huidige en toekomstige generaties.
 - Netto profijt voor en na transitie vergelijken is hachelijke methode
 - Inhaalindexatie bij $DG > 135\%$ benadeelt jongeren ???

Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen

- Juni 2025
Klacht tegen ABN-AMRO bij College Rechten van de Mens (CRM) wegens leeftijdsdiscriminatie door 10 jaars termijn
- Okt 2025 Verweerschrift ABN-AMF
- Hoorzitting 22 januari 2026

COLLEGE VOOR
DE RECHTEN
VAN DE MENS

ABN·AMRO
Pensioenfonds

Verwacht eindresultaat: € 3.100 bruto per jaar op de leeftijd van 68 jaar

Als het tegenzit:
€ 720
bruto per jaar

Als het meezit:
€ 12.300
bruto per jaar

Inschatting van uw pensioen: € 5.061 bruto per jaar

Pensioenprognose van een 42-jarige | Informatiewaarde?

KASSABON DEELNEMER IN SOLIDAIRE PREMIEREGELING (SPR) MET BESCHERMINGSRENDEMENT O.B.V. RTS			
NR.	THEMA	POST /MUTATIE	RESULTAAT
0	Pensioenrekening	Pensioenkapitaal primo periode	PRIMO
1	Premie	Pensioenpremie werkgeversdeel	BIJ
2		Pensioenpremie werknemersdeel	BIJ
3		Risicopremies AOP ,PVI ,OVL	BIJ EN AF
4	Actuariële resultaten	Bescherming rendement micro -langlevens	BIJ
5		Overrendement micro-langlevens	BIJ
6		Bescherming rendement macro-langlevens	BIJ
7		Overrendement macro-langlevens	BIJ
8	Rendement	Beschermingsrendement (financieel)	BIJ
9		Overrendement (financieel)	BIJ
10	Solidariteitsreserve	Overrendementsbijdrage solidariteitsreserve	AF
11		Premiebijdrage solidariteitsreserve	AF
12		Aanvulling vanuit solidariteitsreserve	BIJ
13	Overige reserves	Bijdrage aanvullen MVEV buffer	AF
14		Bijdrage aanvullen Operationele reserve	AF
15	Kosten	Kosten pensioenbeheer	AF
16		Kosten vermogensbeheer	AF
17	Overige reserves	Overig Overige mutaties /restposten	BIJ /AF
18	Uitkering	Pensioenuitkering ouderdomspensioen	AF
19	Pensioenrekening	Pensioenkapitaal ultimo periode	ULTIMO

1. UITLEGBAARHEID
2. BEGRIJPELIJKHEID

Verschil?

Interview met Jacco Keizer

John Kerstens interviewt

Jacco Keizer, bestuurder bpfBOUW

Ervaringen en do's en don'ts van bpfBouw op weg naar de transitie.

